

Ger de Koning

Kijken in de spiegel die Jona ons voorhoudt

Inleiding tot de profet Jona

*Kijken in de spiegel die Jona ons voorhoudt,
inleiding tot de profeet Jona*

Copyright © OudeSporen
Auteur: M.G. de Koning
Vormgeving: Jan Paul Spoor
Bewerking en redactie: H. Bouter

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch of mechanisch, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de auteur.

Inhoud

Tekstgebruik	4
Vertalingen.....	4
Afkortingen Bijbelboeken	5
Oude Testament	5
Nieuwe Testament	5
Vooraf	6
Jona 1.....	7
Jona zit in ons allemaal.....	7
Gekwetste trots.....	7
Jona als dienaar van God	8
Jona 1 (vervolg)	11
In de storm	11
Hoe kunt u zó vast slapen!	12
Altijd bereid tot verantwoording.....	12
Jona 2.....	15
Uit de diepten roep ik tot U.....	15
Al Uw baren en golven slaan over mij heen	16
De redding is van de HEERE!	17
Jona 3.....	19
Maak u op, ga naar Ninevé	19
De uitwerking van Jona's prediking	19
Oprechte bekering.....	21
Jona 4.....	23
De boosheid van Jona	23
God beschikt een wonderboom	24
Zou Ik dan Ninevé niet sparen?.....	25

Tekstgebruik

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling. De tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament komen uit de herziene Voorhoeve-uitgave, ook wel Telosvertaling genoemd.

Afkortingen Bijbelboeken

Oude Testament

Ex - Exodus
Dt - Deuteronomium
Ri - Richteren
1Sm - 1 Samuel
1Kn - 1 Koningen
2Kn - 2 Koningen
Ps - Psalmen
Sp - Spreuken
Js - Jesaja
Dn - Daniël
Hs - Hosea
Jn - Jona

Nieuwe Testament

Mt - Mattheüs
Lk - Lukas
Hd - Handelingen
Rm - Romeinen
2Ko - 2 Korinthiërs
Ef - Efeziërs
1Th - 1 Thessalonikers
Hb - Hebreëën
1Pt - 1 Petrus

Vooraf

Het boek Jona is de vijfde in de rij van de twaalf kleine profeten. In de vier hoofdstukken die zijn boek telt, worden de werkingen blootgelegd van het hart van de mens die een gelovige is en tevens een dienaar van God.

Het boek geeft ons veel inzicht in het karakter en het leven van de veel besproken en vaak geminachte profeet. Onder de leiding van de Heilige Geest schrijft hij over zichzelf op een wijze zoals een mens dat van nature niet doet. Zonder enige verontschuldiging publiceert Jona zijn eigen foute gezindheid en foute gedragingen. Zou iemand ooit een dergelijk eerlijk relaas gepubliceerd hebben zoals Jona heeft gedaan? Iedereen in het boek komt er beter af dan hijzelf.

Als we doorlezen omdat we in Jona toch iets van onszelf willen ontdekken, zullen we nog een grote ontdekking doen. We zullen bovenal *God* zien, hoe Hij Zichzelf toont in Zijn genade, zowel voor Ninevé, inclusief kinderen en vee, als voor zijn dwalende dienaar Jona. Ook dat mogen we dan op onszelf toepassen. Het resultaat zal zijn dat we God prijzen vanwege Zijn grote genade waarin Hij Zich over ons heeft ontfermd.

Wij mogen meeluisteren, niet als toeschouwers, maar als betrokkenen, want Jona zit in ons allemaal. De boodschap die het boek van de profeet Jona voor ons bevat, is niet zozeer de inhoud van zijn prediking tot Ninevé, maar het geduld van God met ook onze onwilligheid om gehoorzaam te doen wat Hij ons opdraagt. God maakt ons in dit bijbelboek deelgenoot van Zijn overwegingen om ons tot gewillige getuigen voor Zijn Naam te maken.

Middelburg, najaar 2014

Jona 1

Het woord van de HEERE kwam tot Jona, de zoon van Amitthai: Sta op, ga naar de grote stad Ninevé en predik tegen haar, want hun kwaad is opgestegen voor Mijn aangezicht. Maar Jona stond op om naar Tarsis te vluchten, weg van het aangezicht van de HEERE. (Jn 1:1-3a)

Jona zit in ons allemaal

Jona is een veelbesproken profeet. En terecht, want we kunnen veel van hem leren. In Jona wordt ons als het ware een spiegel voorgehouden. In een vijftal hoofdstukken willen we in die spiegel kijken. Het gezicht van Jona zal dan steeds meer veranderen in ons eigen gezicht. We leren een profeet kennen, die meer waarde hecht aan zijn eigen belangrijkheid dan aan wat *God* belangrijk vindt. Is dat ook niet vaak bij ons het geval?

Maar in dit boek leren we ook de *God* van deze profeet kennen. Als Jona ongehoorzaam is, schuift *God* hem niet aan de kant. Jona krijgt een tweede kans van *God*. Daarop doet Jona wel wat *God* van hem had gevraagd, maar het is niet van harte. Zijn egoïsme blijft de boventoon voeren. Nog steeds schuift *God* Jona niet aan de kant, en leert Hij hem nieuwe lessen. Wij mogen meeluisteren; niet op een afstand, maar als betrokkenen, want 'Jona' zit in ons allemaal. Als we dat herkennen, zullen we onder de indruk komen van het geduld dat *God* ook met ons heeft in onze onwilligheid om gehoorzaam te doen wat Hij ons opdraagt.

Hoewel Jona *God* kent, is hij niet op één lijn met *Gods* gedachten. Hij deelt niet in *Gods* goedertierenheid. De gedachte aan zijn eigen belangrijkheid overschaduwde alles. Jona is ook niet zomaar iemand. Aan hem heeft *God* nota bene Zijn profetische getuigenis toevertrouwd, en juist in deze persoon met een hoge roeping komt een hele lage trek van de menselijke natuur tot uiting. Die lage trek is dat hij door de belangrijke boodschap die hij moet brengen, zélf belangrijk wil zijn. Hij wil de opdracht die hij krijgt, alleen uitvoeren als hij daardoor zélf kan schitteren. Als gevolg van deze ijdelheid en hoogmoed kan hij het niet verdragen dat *God* aan anderen genade bewijst.

Gekwetste trots

Mensen met een instelling zoals Jona die had, kunnen het niet uitstaan dat *God* Zijn gedachten of Zijn wezen door een ander middel openbaart. *Zijzelf* moeten de dingen doen, *zij* moeten de eer ervan hebben. Al hun gedachten over *God* cirkelen rond hun eigen gezichtspunt. Dat gezichtspunt is dat aan *hen* en aan niemand anders de boodschap is toevertrouwd.

Eenzelfde instelling vinden we bij een paar discipelen van de Heer Jezus (*Lk 9:54*). Met opgezwollen borst komen *zij* met de Heer in een dorp van de Samaritanen. Maar dan worden ze daar *geweigerd!* Dat kan niet bestaan. Er moet vuur uit de hemel komen! Dat vinden zij het enig passende antwoord op deze grove belediging. Goed, ze vragen het voor de vorm nog even aan de Heer. Maar intussen hebben ze lucht gegeven aan de natuurlijke gevoelens van hun hart.

Het lijkt alsof ze opkomen voor de Heer, maar in wezen willen ze wraak nemen voor deze behandeling, omdat zij *zichzelf* afgewezen voelen. En uitoefening van wraak is de openbaring van macht. Zo willen ze laten zien dat *zij* belangrijk zijn, dat de macht bij *hen* ligt en niet bij degenen die weigeren de Heer te ontvangen.

Ook wij zijn, net als Jona, in staat de voorrechten die God ons geeft voor onze eigen eer te gebruiken. Als dat gebeurt, zijn wijzelf vaak blind hiervoor. Een bijkomend gevolg van een dergelijk omgaan met het bezit van die voorrechten, is het koesteren van een harde partijgeest. Kijk maar naar de farizeeën die we in de Schrift tegenkomen. Dan kijken we weer in de spiegel. Wat zien we? Iedereen die zichzelf een beetje kent en eerlijk is, zal toegeven dat hij iets van de farizeeër ook in zijn eigen hart tegenkomt.

Als we bij het lezen van dit boek in Jona zelf (én in de discipelen én in de farizeeën) ontdekken dat het over onszélf gaat, zullen we nog een grote ontdekking doen. We zullen zien hoe God Zichzelf openbaart in Zijn *genade*, zowel voor Ninevé, inclusief de kinderen en het vee, als voor Zijn dwalende dienaar Jona. Ook dat mogen we dan op onszelf toepassen. Het resultaat zal zijn dat wij God prijzen om Zijn grote genade, waarmee Hij Zich ook over ons heeft ontfermd.

Jona als dienaar van God

Als Jona de opdracht krijgt naar Ninevé te gaan (*Jn 1:1*), is dat niet de eerste keer dat het woord van de HEERE tot hem komt. Hij is zo gezegd geen nieuweling, hij kent de stem van de HEERE. Hij treedt op als profeet in de tijd dat Jerobeam II koning is of dit zal worden. Hij heeft toen mogen profeteren dat Israël stukken land die verloren zijn gegaan, weer zou heroveren (*2Kn 14:25*). Met het brengen van die boodschap zal hij geen moeite hebben gehad. Prachtig moet hij dat hebben gevonden. Het was natuurlijk ook voor deze Israëliet in hart en nieren een schitterende profetie die hij mocht uitspreken. Met zo'n boodschap ga je graag naar je volksgenoten. Hij zal niet de naam van 'onheilspreeker' hebben gekregen, zoals meerdere van zijn collega-profeten die ongetwijfeld wel hebben gehad. Hij was een echte 'goed nieuws profeet'.

Op welke wijze het woord van de HEERE tot hem komt, wordt in dit boek niet aangegeven. Op de een of andere manier is Jona zich ervan bewust geworden, dat de HEERE wilde dat hij naar Ninevé zou gaan om daar te prediken. Ook vandaag wil de Heer nog aan de Zijnen duidelijk maken wat ze moeten doen, waar ze naartoe moeten gaan, en wat ze moeten zeggen. Hij spreekt door het Woord dat we in onze handen hebben. Als we dat biddend lezen, zullen we horen wat Hij tot ons zegt. Niet alleen begrijpen we dan in algemene zin hoe Hij wil dat we leven. Maar we zullen ook Zijn specifieke opdracht horen, die Hij voor ieder van ons persoonlijk heeft. Dat gebeurt niet door bijzondere stemmen te horen, het is geen zweverige, emotionele zaak. Wie echt en onderworpen op de Heer is gericht bij het lezen van Zijn Woord, zal begrijpelijk en helder van Hem door het Woord vernemen wat Hij wil.

De opdracht die Jona nu krijgt, is anders dan die in *2 Koningen 14*. Dit keer moet hij geen boodschap brengen waarmee een mens graag de straat op gaat, een boodschap waarop mensen zitten te wachten en die van de prediker een gezien man maakt. Hij moet nu het ónheil prediken dat gaat komen. Alleen wordt hij met deze onheilsboodschap niet naar zijn eigen volk gestuurd, maar naar het heidense Ninevé, de oude hoofdstad van het Assyrische rijk.

Dat Jona daarheen moet gaan, is zeker een unicum. Het is niet eerder gebeurd, althans voor zover we in de Schrift lezen, dat een profeet tot de heidenen werd gezonden. Maar het is niet aan de dienaar van God om de plaats van zijn dienst te bepalen, en ook niet wat hij moet prediken. Jona had echter geen zin in deze opdracht. Dat is op zich geen schokkend of nieuw verschijnsel. Mozes had ook zo zijn bezwaren toen God hem riep (*Ex 3-4*), en Gideon stond evenmin te springen toen God hem riep (*Ri 6:11-24*). Daar waren echter andere dingen aanwezig dan bij Jona.

De dienaren van de HEERE – Zijn profeten – zijn geen machines. Ze kunnen de wil van God weerstaan. Bij Mozes en Gideon was het meer een gevoel van onvermogen. Ze voelden zich niet in staat de grote opdracht die zij kregen uit te voeren. Maar bij Jona was het uitgesproken onwil, gebaseerd op trots. Dat bezorgt hem de twijfelachtige eer de enige profeet te zijn geweest, die pertinent ongehoorzaam was aan God, en die domweg weigerde Zijn bevel op te volgen.

De HEERE had Jona kunnen tegenhouden. Toch liet Hij hem gaan, maar zonder hem uit het oog te verliezen. Hij liet hem gaan voor zover Hij dat nodig vond. Jona's doel stond vast: niet naar Ninevé, maar precies de andere kant op: naar Tarsis. Hij 'vond' een schip, zo lezen we. Dat wijst erop dat hij heel bewust te werk is gegaan in zijn zoektocht naar een middel dat hem naar zijn eigenwillig gekozen doel kon brengen. Hij zal het wel als een bevestiging hebben gezien dat hij in Jafo, dat is Joppe, een belangrijke havenstad in Israël,

een schip vond dat juist naar Tarsis zou vertrekken. Hij had om zo te zeggen de wind mee, de omstandigheden waren gunstig.

Zulke 'meevallers' geven altijd een heerlijk gevoel aan iemand die hardnekkig van plan is zijn eigen weg uit te stippelen, hoewel hij daarmee ingaat tegen de wil van de Heer. We zijn er allemaal meesters in om een eigenzinnige handelwijze, waarvan we weten dat die tegen het Woord van God ingaat, goed te praten aan de hand van gelukkige omstandigheden. Daarmee wordt onze ongehoorzaamheid aan het Woord van God gecamoufleerd. Dat het meezit op een weg van ongehoorzaamheid, is echter nooit een bewijs van de zegen van de Heer.

Gebed: 'Heer, ik ben zo vaak als Jona. Wilt U mij helpen niet mijn eigen belangrijkheid te zoeken, maar alleen Uw belangen.'

Jona 1 (vervolg)

Maar de HEERE wierp een hevige wind op de zee; er ontstond een zware storm op de zee, zodat het schip dreigde te breken. (Jn 1:4)

In de storm

Als Jona zijn vlucht doel heeft vastgesteld en een vluchtmiddel heeft gevonden, betaalt hij de vrachtprijs (Jn 1:3). Aan de weg die van God afvoert, hangt altijd een prijskaartje. De prijs is hoog: het verlies van zelfrespect, het verdwijnen van het besef van Gods tegenwoordigheid, en het geweld aandoen van het geweten. Toch wordt die prijs vlot betaald. Maar als we alles hebben betaald en alles kwijt zijn, gebeurt er iets waarop we niet zijn voorbereid. Er komt een storm die onze plannen in de war stuurt, zodat we niet erin slagen ons doel te bereiken.

De HEERE komt Jona tegen. Het loopt Hem niet uit de hand. Nooit verliest Hij de controle over een zaak die Hij begonnen is. Je kunt wel op de vlucht gaan voor God, maar je kunt je nooit voor Hem verbergen (Ps 139:7-12). Hij heeft Jona een opdracht gegeven en Hij wil dat Jona die ook uitvoert.

God weet precies wanneer Hij moet ingrijpen. Daarbij staan Hem ook de passende middelen ter beschikking. God stuurt een *gehoorzame* dienaar achter zijn *ongehoorzame* dienaar aan. Die gehoorzame dienaar is de wind (Ps 104:4). Vanuit Zijn schatkamers (Ps 135:7; Sp 30:4) zendt God deze dienaar ten gunste van Zijn weggelopen dienaar. Een storm lijkt op het eerste gezicht niet gunstig te kunnen zijn. Het schip dreigt te worden stukgeslagen. Jona en de andere opvarenden gaan de ondergang tegemoet. Maar als God in het leven van de Zijnen gebruikmaakt van een storm, kunnen we er zeker van zijn dat dit tot zegen is.

Een storm in ons leven zal tot gevolg hebben dat we uit het door onszelf gekozen 'schip' in de woeste golven worden gegooid. Maar overgeleverd aan de woeste golven, zonder dat er nog iets is waaraan we ons kunnen vastklampen, zullen we ervaren dat God ons op Zijn kosten aan land terugbrengt in een schip van Zijn makelij. Het is de genade van God, die Zijn dienaar opzoekt en hem niet langer laat gaan in zijn zonde. Zonde brengt altijd stormen in iemands leven, in zijn gezin of in de gemeente – nooit rust. Het is heilzaam in die stormen de roepstem van God te herkennen om ons wakker te schudden, zodat wij Zijn wil weer gaan doen.

In de weg die van God afvoert, zijn ook anderen betrokken. De handhaving van het eigen ik is de oorzaak ervan dat ook anderen in ellende terechtkomen, zoals hier de zeelieden. Dit kunnen we toepassen op het gezin of op de plaatselijke gemeente. Als iemand niet wil dat zijn reputatie een deuk oploopt

en zijn rechten opeist, waar hij toegeeflijk zou moeten zijn, is dat tot onheil van het hele gezin of van de gemeente.

Hoe kunt u zó vast slapen!

God spreekt niet alleen door de storm tot Jona, maar eveneens tot de heidense zeelieden. De gezagvoerder zegt dat Jona tot zijn God moet roepen. Wat een schande als een heiden een gelovige moet vermanen en moet oproepen om te bidden. Talloze christenen zijn volkomen onverschillig voor het feit dat de wereld figuurlijk gesproken in brand staat; ze zijn onbewogen met het lot dat miljoenen mensen wacht: eeuwig in de hel gepijnigd te worden. Hoeveel christenen grijpt het aan dat een familielid, een buurman of buurvrouw, collega of medescholier op weg is naar de eeuwige verdoemenis? Hebben wij de woorden van de gezagvoerder nodig: *“Hoe kunt u zo diep in slaap zijn?”* We vergapen ons aan de verstrooiing die de televisie biedt. We zwerven over het wereld wijde web, op zoek naar talloze interessante zaken. We sussen ons geweten dat we niet de gekste programma's bekijken of sites bezoeken. En de kostbare tijd verstrijkt en geestelijk dommelen we zachtjes weg en soms ook letterlijk.

Na verloop van tijd blijkt dat we in een ontzettend diepe slaap zijn verzonken. Tussen iemand die diep slaapt en een dode is niet veel verschil. Dan moet de roep komen: *“Ontwaak, u die slaapt, en sta op uit de doden en Christus zal over u lichten”* (Ef 5:14). Het wordt tijd dat er een gezagvoerder komt om ons wakker te maken. Schande, zó diep te slapen terwijl de nood steeds groter wordt. Kunnen we niets doen? Hebben we geen vrijmoedigheid? Laten we dan toch maar opstaan en tot onze God bidden. Niemand heeft een gave nodig om te bidden, dat kan het kleinste kind.

De zeelieden willen een verklaring van Jona. Ze vragen naar zijn bedrijf, zijn beroep. Misschien speelt bij hen de gedachte dat daarin iets oneerlijks kan zijn, wat de toorn van de goden heeft opgewekt. Zo'n vraag kan ook aan ons, die zeggen christen te zijn, worden gesteld. Waar zijn we mee bezig? Is dat wat we doen tot een zegen of tot een vloek voor anderen? Dat geldt voor het runnen van een bedrijf. Doen we eerlijk zaken, belonen we werknemers eerlijk, krijgen ondergeschikten een eerlijke beoordeling? Het geldt voor de manier waarop we ons beroep uitoefenen. Het geldt ook voor allerlei andere bezigheden, zelfs voor dat wat we als hobby of vrijetijdsbesteding beschouwen. Waar zijn we mee bezig, waarom doen we het en hoe?

Altijd bereid tot verantwoording

Jona wordt ook gevraagd waar hij vandaan komt. Is er in zijn achtergrond iets wat niet deugt? Wat is zijn vaderland? Hoe heten zijn volksgenoten? Het antwoord op deze vragen kan belangrijk zijn om vast te stellen met wat voor

persoon ze te maken hebben. Deze vragen kunnen we ook toepassen op onszelf, wij die belijden christen te zijn. Waar komen we als christen vandaan? Leven we vanuit de gemeenschap met God? Bepaalt dat onze plannen, onze handelingen en de weg die we gaan? En is ons vaderland de hemel? Kunnen we zeggen dat we burgers van de hemel zijn? En wie zijn onze volksgenoten? Zijn dat alle kinderen van God? Als die vragen ons worden gesteld, terwijl we ons in een verkeerde positie bevinden zoals Jona hier, zullen we ons niet op ons gemak voelen.

Pas nadat het lot is geworpen en hem vragen worden gesteld, komt Jona met een verklaring. Hij wordt ertoe gedwongen. Zijn verklaring is dan ook nog geen oprecht berouw over zijn ongehoorzaamheid. Zijn geweten is nog niet in het licht van God gebracht. Daarom gaat de storm ook nog niet liggen en moet God hem verder onderwijs geven. Er moest nog iets gebeuren. Een bepaalde zonde kan worden ontdekt als de oorzaak van onze problemen. Maar er moet ook op de juiste manier mee worden gehandeld, anders wordt het hoe langer hoe erger.

De zeelieden willen niet zelf een maatregel uitkiezen, beducht als ze zijn voor de machtige God voor Wie Jona op de vlucht is. Ze zien in hem een schuldige, maar ook een boetvaardige. Hij moet maar aangeven wat er moet gebeuren. Jona geeft aan dat zij hem in de zee moeten werpen. Het is moedig van Jona dit voorstel te doen. Het is de taal van een oprecht boetvaardige. Zo iemand wenst vurig alleen zelf de straf te dragen, wat het hem ook mag kosten, en niet anderen die er onschuldig aan zijn. Hij zoekt geen verontschuldiging, of verzachting. Zonder reserve neemt hij de schuld op zich en rechtvaardigt God in Zijn handelen. Hij buigt zich onder de wil van God.

Dan werpen ze Jona uit het schip, vanuit hun gezelschap in de woedende zee, die als het ware om uitlevering van de overtreder roept, opdat er vrede en rust zal komen. Jona ondergaat het oordeel, maar hij komt door een wonderlijk ingrijpen van God niet om. Dit wonder is niet zozeer dat Jona door een vis wordt opgeslokt en weer levend eruit komt. Dat is wel eens vaker gebeurd. Het is ook geen vis, die door God speciaal voor die gelegenheid werd gemaakt. God had van Jona ook een super-zwemmer kunnen maken. Dit alles doet God niet. Het wonder dat God hier verricht, is dat Hij die vis beschikt precies daar en op die tijd; en dat Jona drie dagen in de vis blijft om tot voorbeeld te dienen voor de drie dagen die de Heer Jezus in het graf was (*Mt 12:40*).

Voor de Ninevieten was Jona een man die door de dood en de opstanding was heengegaan. Maar Jona verkeerde door óngehoorzaamheid in het 'graf', terwijl de Heer in het graf kwam door Zijn volmaakte *gehoorzaamheid*. Jona werd verworpen vanwege zijn óntrouw, terwijl de Heer werd verworpen vanwege Zijn *trouw*. Jona is een zwakke, maar dan ook een heel zwakke

afschaduwing van de Heer Jezus, die in volmaakte gehoorzaamheid Zichzelf aanbood om voor anderen te sterven, opdat die zouden mogen leven. Dat Jona zichzelf aanbood om te boeten, was mooi, maar het was wel het gevolg van zijn eigen schuld. Toen de Heer Jezus zei: *“Zie, Ik kom om Uw wil te doen”* (Hb 10:7), deed Hij dat om in volkomen zondeloosheid en vrijwilligheid Gods wil uit te voeren ten aanzien van volkomen verdorven zondaars.

Gebed: ‘Heer, geef dat de stormen die U in mijn leven stuurt, mij wakker zullen maken, zodat ik heel mijn leven aan U ter beschikking zal stellen.’

Jona 2

*Naar de diepste gronden van de bergen
daalde ik af [in] de aarde;
haar grendels [sloten zich] voor eeuwig achter mij.
Maar uit het verderf trok U mijn leven omhoog,
HEERE, mijn God!
Toen mijn ziel in mij bezweek,
dacht ik aan de HEERE;
mijn gebed kwam tot U,
in Uw heilige tempel. (Jn 2:6-7)*

Uit de diepten roep ik tot U

In *Jona 2* zit Jona in de buik van de vis, het is er stil en donker. Maar in Jona zelf is het niet stil, in zijn innerlijk gaat het hevig tekeer. Maar ten slotte komt hij tot rust. Jona deelt met ons zijn gevoelens, zijn worstelingen, zijn angst en zijn hoop. Het is goed als wij dat ook met elkaar doen. De door de HEERE beschikte grote vis heeft een veelzijdige functie:

(1) Het is een transportmiddel, een soort taxi, waardoor de HEERE Jona brengt waar Hij hem wil hebben.

(2) Het is ook een gevangenis. Jona is er van elke bewegingsvrijheid beroofd en hij kan niets aan zijn lot veranderen.

(3) De vis is bovenal een leslokaal, waar hij intens leert bidden.

Het gebed dat Jona hier bidt, laat ons veel zien van het bidden in het algemeen. In de eerste plaats is er een duidelijke aanleiding voor zijn gebed. Hij bidt omdat hij in grote nood en in een uitzichtloze situatie is. Waar is hij, terwijl hij bidt? Hij zit in de buik van een vis, in totale duisternis gehuld. Dat toont in de tweede plaats dat de weg naar de hemel altijd openstaat voor elk gebed, wáár wij ons ook bevinden (*vgl. Hd 16:25*).

In de derde plaats is duidelijk tot Wie hij bidt. Jona bidt tot de HEERE, zijn God, in Wie hij gelooft en met Wie hij een persoonlijke relatie heeft. En, ten vierde, wat bidt hij? Zijn gebed is niet een gebed om redding, maar een *belijdenis* en een *dankzegging* voor verkregen uitredding. Hij spreekt tot “*zijn God*” (*vers 1*), en in *vers 6* heeft hij het over “*mijn God*”. Deze uitspraken laten zijn vertrouwen op God zien. Ondanks het feit dat hij voor God op de vlucht is gegaan, beseft hij dat God hem niet heeft losgelaten.

Jona waant zich in het dodenrijk. Op de plaats van de dood is alle eigenbelang weg. Hij is hier helemaal op zichzelf teruggeworpen. Elk verzet

is gebroken. Zo verkeert hij in de juiste houding voor God, en God kan hem nu brengen waar hij moet zijn. Veel van wat Jona hier bidt, herinnert aan de *Psalmen*. Jona moet er goed in thuis zijn geweest, en ze in zijn hart hebben geborgen.

Al Uw baren en golven slaan over mij heen

Nu kan de Geest hem die gedeelten in herinnering brengen en hem dit laten zeggen. Omdat Jona de teksten goed kent, kan hij steun en troost eruit putten. Zo zijn de Schriften ook voor ons bedoeld (*Rm 15:4*). Wat Jona ervaart, komt overeen met *Psalms 42:7*. Daar horen we eigenlijk Christus bidden, terwijl Hij aan het kruis hangt. Maar Hij verkeerde in nood en ellende en werd onder de 'baren en golven' van Gods oordeel bedolven ten behoeve van *anderen*. Hij maakte Zichzelf één met de zonden van anderen; daardoor *voelde* Hij Zich niet slechts alleen, maar *was* Hij daadwerkelijk alleen in de drie uren van duisternis. Toen, en toen alléén, werd Hij door God verlaten.

De situatie waarin Jona zich bevindt, schrijft hij niet toe aan wat de zeelieden met hem hebben gedaan (*Jn 1:15*). Ook spreekt hij niet over een ongeluk. Nee, in wat hem is overkomen erkent hij het handelen van God als gevolg van zijn eigen ongehoorzaamheid (*vers 3*). De zeelieden waren alleen maar de uitvoerders van Gods tuchtiging. Het is belangrijk boven de omstandigheden uit te kijken en te zien dat God daarachter staat. Jona vernedert zich onder de krachtige hand van God (*1Pt 5:6-7*). Bevrijding voor iemand in nood kan alleen komen als *de hand van God* in die nood wordt opgemerkt en wordt erkend.

Jona zegt verstoten te zijn uit Gods ogen (*vers 4*), terwijl hijzelf ervoor had gekozen een weg te gaan die bij God vandaan voerde (*Jn 1:3*). Hier ervaart hij wat dit is. De verschrikking van de hel is dat iemand daar verstoten is uit Gods ogen. Er is voor een mens niets zo vreselijk dan van God gescheiden te zijn. Zo is ook het geluk van de hemel gelegen in het feit dat we dicht bij God zullen zijn. Op aarde kan iemand zich zo *voelen* alsof God hem verstoten heeft, en niet meer naar hem omkijkt; dat is een grote smart (*Ps 31:23; 40:27; Js 49:14*).

Na zijn doodsnoed lijkt het met Jona afgelopen te zijn. Zo ervaart hij het in elk geval. Dat zou ook zo zijn geweest, wanneer God niet tussenbeide was gekomen (*1Sm 2:6; Ps 30:3*). Maar Hij *kwam* tussenbeide. Als alle hoop op redding verloren lijkt, doet Hij in Jona de herinnering herleven aan Hem, voor Wie geen situatie uitzichtloos is. In het hart van Jona leeft het geloof in de reddende God op. Hij erkent Hem als de Bron van het leven, die hem het leven teruggeeft.

De redding is van de HEERE!

We voelen wel aan hoe het hart van Jona steeds meer tot rust komt. In plaats van zijn wanhoop begint *de hoop* steeds meer in zijn hart te gloren. Die hoop kan nooit het gevolg zijn van veranderde omstandigheden, want hij was nog steeds in de buik van de vis. Hij had geen oriëntatiepunt, hij was in inktzwarte duisternis. Hij weet niet waar hij heengaat. Toch zegt hij vol geloof dat hij de HEERE opnieuw zal aanschouwen in Zijn heilige tempel (*vers 4b*), en dat zijn gebed tot God is gekomen in Zijn heilige tempel (*vers 7*)!

Dit mag de ervaring zijn van ieder die in zijn leven in een situatie verkeert waarin elke uitweg lijkt afgesloten. Weet dan dat *God* er is. Het is Gods bedoeling dat wij door zulke situaties leren wat Paulus heeft geleerd, toen hij zei: "*Geen uitweg ziende, maar niet geheel zonder uitweg*" (2Ko 4:8). Als Jona aan het leven wanhoopt, denkt hij aan de HEERE en bidt hij tot Hem. Hij heeft *de hand van God* gezien in de storm en in het lot, maar in zijn diepste nood ziet hij op *God Zelf*. Als het gebed tot God komt, helpt en redt Hij ook.

Hoewel Jona nog in de buik van de vis verkeert, is hij toch terug bij God. Jona heeft een nieuwe ervaring van Gods goedheid opgedaan. Overweldigd door Zijn goedertierenheid over hem, de wegloper, ziet hij het grote verschil tussen de levende God en de dode, nietige afgoden (*vers 8*). Geen nietige afgod kan zó redden. Jona was geen afgodendienaar in de gebruikelijke zin van het woord, maar wel in een bepaald opzicht. Want hij had de HEERE prijsgegeven om *zichzelf* te dienen, hij had *zichzelf* in het middelpunt geplaatst. Dat had hem in de grootste ellende en in de diepste nood gebracht.

Nu hij tot deze conclusie is gekomen, wil hij de dwaasheid van zo'n handelwijze aan iedereen bekendmaken. Na zijn waarschuwing aan wie het maar wil horen om geen nietige afgoden te dienen, richt hij zich weer tot de HEERE. Hij wil Hem eren met lofoffers (*Ps 50:23*). Hij wil de HEERE als offerstieren de belijdenis van zijn lippen aanbieden (*Hs 14:3*). Zijn hart is vol dankbaarheid vanwege Wie de HEERE is, en vanwege wat Hij heeft gedaan. Wat heeft de HEERE gedaan? Hij heeft Zijn dienaar een onvergetelijke les geleerd, waarbij Hij hem heeft gespaard.

De slotwoorden van zijn gebed geven aan dat hij zijn redding volkomen aan de HEERE toeschrijft. Het is uit met zijn tegenstreven. Hij verwacht nu alles van Hem. Dat is het moment waarop de vis hem op het droge uitspuwt.

Het is ermee zoals met de man over wie het in *Romeinen 7* gaat; die leeft ook tussen hoop en vrees. Hij probeert naar Gods geboden te leven, en het lukt maar niet. Steeds gericht op zichzelf, zoekend naar kracht in zichzelf, wordt hij alsmaar wanhopiger. Zijn totale wanhoop komt tot uiting in de woorden: "*Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit dit lichaam van de dood?*" (*Rm 7:24*).

Die woorden luiden de oplossing, de redding in. Hij heeft gevraagd: *“Wie zal mij verlossen?”* Dat betekent dat hij het niet langer van zichzelf verwacht, maar van iemand anders. Die Ander is Jezus Christus, zoals blijkt uit het volgende vers: *“God zij echter dank door Jezus Christus onze Heer!”* Die belijdenis brengt de man om zo te zeggen op het droge, en dat vanuit het moeras waarin hij steeds verder wegzank. Het ‘droge’ wordt in *Romeinen 8:1* als volgt omschreven: *“Zo is er dan geen veroordeling voor hen die in Christus Jezus zijn”*.

Nu de ongehoorzame dienaar tot volledige overgave is gekomen, wordt hij uit zijn benarde positie bevrijd. Zodra de HEERE aan de vis hiertoe opdracht geeft, spuwt deze Jona uit op het droge. Er hoeft geen herhaald bevel te komen. Redeloze dieren voeren opdrachten van God vlugger uit dan redelijk denkende mensen.

We weten niet precies waar Jona op het droge is gezet, maar het kan best in de buurt van Joppe (Jafo, nu Jaffa) zijn geweest. Vanaf daar was hij de verkeerde weg ingeslagen. Dit zou passen bij de wijze waarop God handelt als Hij iemand herstelt. Iemand die is afgeweken, moet eerst terug naar het punt waar de afwijking is begonnen. Vaak is het punt van afwijking het toelaten van een bepaalde zonde in het gedachteleven, zonder die direct te veroordelen. Na de gedachte volgt meestal de daad. Daarom moet niet alleen de daad worden veroordeeld, maar ook de gedachte. Wat iemand in zijn denken toelaat, is in het algemeen bepalend voor zijn gedrag.

Gebed: ‘Heer, leer mij mijn worstelingen in het geloof te delen met U en met anderen.’

Jona 3

Toen stond Jona op en ging naar Ninevé, overeenkomstig het woord van de HEERE. Ninevé was een geweldig grote stad, van drie dagreizen [doorsnee]. En Jona begon de stad in te gaan, één dagreis. Hij predikte en zei: Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd! De mensen van Ninevé geloofden in God. Zij riepen een vasten uit en trokken rouwgewaden aan, van de grootste tot de kleinste onder hen. (Jn 3:3-5)

Maak u op, ga naar Ninevé

Jona krijgt nu voor de tweede keer de opdracht naar Ninevé te gaan (*Jn 3:1*). God geeft Zijn dienaren vaak een tweede kans. Voorbeelden daarvan in het Nieuwe Testament zijn Petrus en Johannes Marcus. God is de God van de herkansing. Toch geeft Hij *niet altijd* gelegenheid tot een herkansing, want soms is de ongehoorzaamheid van dien aard dat Hij met zo'n dienaar niet verder kan. De man Gods uit Juda is daarvan een voorbeeld (*1Kn 13:20–22*).

Jona krijgt wel een tweede kans, maar geen andere opdracht. De inhoud van zijn prediking is ongewijzigd. Ook is er niets veranderd aan de boosheid van de mensen in Ninevé. Het is van groot belang de prediking van het evangelie en van de waarheid in het algemeen op geen enkele manier bij te stellen of aan te passen.

Jona heeft ook geen campagne georganiseerd, advertenties geplaatst en beroemde sprekers ingehuurd. Plotseling verschijnt hij daar. De verschijning en de prediking van de vreemdeling Jona moeten veel opzien hebben gebaard. Nooit eerder zal er iemand zijn geweest, die zó op de zonden van de stad heeft gewezen en het oordeel van God heeft bekendgemaakt.

Jona predikt ook niet om populair te worden. Daar is de inhoud van zijn boodschap niet naar. Evenmin reduceert hij zijn harde boodschap tot een slap aftreksel. Onverschrokken schalt zijn stem door de straten van Ninevé en roept hij de woorden die hij van de HEERE moet spreken. De prediking van het oordeel is op zichzelf een bewijs van de genade van God. De *aanzegging* van het oordeel is immers nog niet de *voltrekking* ervan! Ninevé krijgt zelfs nog veertig dagen uitstel. In die tijd kunnen ze laten zien welke uitwerking de prediking op hen heeft.

De uitwerking van Jona's prediking

De prediking van Jona is kort (in de oorspronkelijke tekst staan slechts vijf woorden): *“Nog veertig dagen en Ninevé wordt ondersteboven gekeerd!”* (*vers 4*). Maar wat een machtige prediking, en wat een geweldige uitwerking! Nergens

anders in de Bijbel vinden we zo'n uitwerking van Gods woorden, want de hele stad komt tot geloof in God! Het wonder dat zich hier voltrekt, is vele malen groter dan dat van de vis die Jona opslokte. Jona is een *teken*. De inwoners houden zich echter niet bezig met Jona, maar met wat hij zegt, de boodschap van God. Ze hebben het woord van de prediking van God ontvangen, en het zoals Paulus zegt *"aangenomen niet als een woord van mensen, maar, zoals het waarlijk is, als Gods Woord"* (1Th 2:13).

De prediking van Jona maakt diepe indruk, ze heeft niet slechts een oppervlakkig effect. Dat blijkt wel uit het vasten dat wordt afgekondigd. Alle vertier wordt uitgebannen. De mannen van Ninevé richten zich uitsluitend op God. Door het dragen van rouwkleding laten ze hun innerlijke toestand van verslagenheid zien. De rouwkleding is geen camouflage, maar een oprechte uitdrukking van berouw. Ze beseffen de ernst van hun situatie. Het oordeel dreigt. Wie tot dit besef is gekomen, realiseert zich ook dat er maar één mogelijkheid is om aan het oordeel te ontkomen: door verootmoediging en schuldbelijdenis, en vertrouwen op Gods genade.

De uitwerking van de prediking is zo spontaan, dat niemand op een woord van de koning wacht (*vers 5*). Maar ook de koning sluit zich bij de algemene rouw aan. Zijn eerste reactie is dat hij opstaat van zijn troon (*vers 6a*). Hij zegt hiermee als het ware dat hij afstand doet van zijn gezag, vanwege het misbruik dat hij ervan heeft gemaakt. Tevens ligt in die handeling de erkenning van het gezag van een meerdere. Dat aspect zien we ook bij andere koningen die van hun troon opstaan, zoals Eglon (*Ri 3:20*) en Nebukadnezar (*Dn 3:24*). Zolang de mens meent zijn eigen leven te kunnen besturen, zit het 'ik' nog op de troon. Het eerste gevolg bij iemand die overtuigd raakt van Gods gezag over zijn leven, is dat hij van zijn troon afkomt.

Maar daarbij blijft het niet. Het tweede dat de koning van Ninevé doet, is zijn opperkleed afleggen. Hiermee zegt hij als het ware dat hij al zijn waardigheid heeft verspeeld. Ten derde doet hij ook een rouwgewaad aan, en sluit zich dus aan bij het volk in hun rouw. Hij erkent dat er bij God geen aanzien van de persoon is, zoals Paulus zegt: *"Want er is geen onderscheid. Want allen hebben gezondigd en komen tekort aan de heerlijkheid van God"* (*Rm 3:23b-24*).

Maar de koning gaat nog een stap verder: hij neemt zijn plaats in te midden van de as (*vers 6b*). De as is de plek waaruit alle leven is verdwenen en er ook geen enkele hoop bestaat dat het nog tevoorschijn komt. Als hoofd van het volk beseft hij zijn grotere verantwoordelijkheid in het voorgaan in het kwaad. Vanuit dit dieptepunt begint hij op een andere manier het volk te besturen. Zonder het zich nog bewust te zijn voert hij het volk terug naar God.

Het diepe besef van het dreigende onheil en de rechtvaardigheid daarvan blijkt uit de oproep om *"met kracht tot God"* te roepen (*vers 8*). Een algemeen,

gedachteloos uitgesproken gebed heeft geen effect. Dat is niet de uiting van iemand die overtuigd is van de noodtoestand waarin hij zich bevindt. Wie wel hiervan overtuigd is, zal alles op alles zetten om een omkeer in zijn lot te brengen. Waar dit lot samenhangt met het handelen van God, zal hij God voortdurend aanroepen in het gebed. De Heer Jezus nodigt ons Zelf uit tot een dergelijk volhardend, ononderbroken bidden in een gelijkenis die Hij uitspreekt (*Lk 18:1-8*). Hij spreekt die uit naar aanleiding van de noodsituatie die Hij in de verzen ervoor heeft geschilderd (*Lk 17:20-37*).

Oprechte bekering

Van bekering is pas sprake als iemand heel eerlijk tegen God zegt, bijvoorbeeld: 'Ik heb gelogen'. Dit heet: de zonden belijden. Uit volle overtuiging stemt zo iemand ermee in dat hij inderdaad niet te vertrouwen is. Het is de erkenning dat het van binnen, in het hart, niet deugt. Bovendien erkent zo iemand dat zijn zonde de straf van God met zich meebrengt, dat het rechtvaardig zou zijn als God hem voor zijn zonden in de hel zou werpen.

Bekering is dus geen oppervlakkige zaak, maar een diepgaand werk in de ziel. Het gaat niet om het gevoel, maar om het geweten. Het *geweten* moet in het licht van God komen. We kunnen zeggen dat bekering inhoudt: naar God toegaan om jezelf te veroordelen in Zijn tegenwoordigheid. Het sluit ook in: voor Hem belijden dat er tot nu toe geen gehoorzaamheid aanwezig was, en dat het leven als gevolg daarvan door en door fout was. Tevens zal er berouw zijn over het feit dat hij of zij tot nu toe zó heeft geleefd; en men zal daarvan afstand nemen.

Al deze aspecten van de bekering zien we bij de inwoners van Ninevé. Zoals in *Jona 1:2* de boosheid van Ninevé tot God is opgestegen, zo stijgt nu het berouw op. God hoort hen niet alleen roepen, Hij *ziet* ook de verandering. De mensen brengen vrucht voort, de bekering waardig. Die vrucht is de bekering van hun boze weg. Er worden geen dierlijke offers gebracht, maar ze brengen het offer van een verbroken geest en een verslagen hart (*Ps 51:19*).

De Ninevieten voelen dat het mogelijk is dat God Zijn oordeel niet zal uitvoeren, hoewel Jona hierover niets heeft gezegd (*vers 9*). Er is het algemene besef van de goedheid van God. De woorden "Wie weet" maken hun gezindheid duidelijk. Ze *eisen* geen vergeving, en ze *claimen* geen genade. In hun belijdenis komt niets voor wat ze aan God aanbieden om Hem gunstig te stemmen en zelf iets te verdienen. De redding is op grond van geloof, niet op grond van werken.

Als God de oprechte bekering van de Ninevieten ziet, krijgt Hij berouw over het aangekondigde kwaad, "en Hij deed het niet" (*vers 10*). Nu moeten we goed bedenken dat het *berouw* van God nooit iets te maken heeft met het erkennen van een verkeerde daad. God doet nooit iets verkeerd. Het element van spijt

over verkeerd handelen kan bij God nooit aanwezig zijn. Als God ergens berouw over heeft, wil dat zeggen dat Hij in Zijn regeringswegen terugkomt op iets wat Hij van plan was te doen, maar waarin Hij verandering aanbrengt doordat Hij ziet dat men zich anders is gaan gedragen. God kan dus berouw hebben in die zin, dat Hij terugkomt op Zijn plan om mensen te zegenen of te straffen, doordat hun wegen aanleiding hiertoe geven. Duidelijke voorbeelden hiervan staan in *Jeremia 18:7-8; 26:2-3*. Hieruit blijkt dat de mens geen marionet is, en God geen onvermurwbare God.

Gebed: 'Dank U dat U een God bent, Die na falen een nieuwe kans geeft. Helpt U mij die nieuwe kans te benutten en Uw opdracht zonder enige aanpassing met Uw hulp uit te voeren.'

Jona 4

Dit was volstrekt kwalijk in [de ogen van] Jona en hij ontstak [in woede]. Hij bad tot de HEERE en zei: Och HEERE, waren dit mijn woord[en] niet toen ik nog in mijn [eigen] land was? Daarom ben ik het voor geweest door naar Tarsis te vluchten! Want ik wist dat U een genadig en barmhartig God bent, geduldig en rijk aan goedertierenheid, Die berouw heeft over het kwaad. Nu dan, HEERE, neem toch mijn leven van mij weg; het is immers voor mij beter te sterven dan te leven. (Jn 4:1-3)

De boosheid van Jona

Als het boek *Jona* niet meer dan een puur menselijke vertelling was geweest, was het verhaal beslist geëindigd met *Jona 3*. Is er een mooier slot denkbaar dan de climax van dat hoofdstuk: de bekering van de Ninevieten en het feit dat God de stad spaarde? Wat een overwinning voor God en voor Jona! Maar de climax moet nog komen, en die komt in *Jona 4*. Het is echter een anticlimax: de les van enerzijds de enghartigheid van de mens (zelfs al is hij een dienaar van God), en anderzijds de onmetelijke grootheid van Gods hart (zowel voor Ninevé als voor Jona, en voor mij en voor u). Alleen als we onszelf niet zo goed kennen, zullen we verbaasd zijn over de harde houding die Jona hier aanneemt. Jona misgunt Ninevé namelijk de vergeving van de kant van God, die hijzelf nu juist in rijke mate had ondervonden na zijn eigen ongehoorzaamheid (vgl. *Mt 18:23-35*).

Als er blijdschap in de hemel is over één zondaar die zich bekeert (*Lk 15:7*), wat moet de blijdschap in de hemel dan massaal geweest zijn over een hele stad! Maar Jona deelt niet in die blijdschap (*Jn 4:1*). Integendeel, hij wordt heel erg boos. Hij ziet liever dat er honderdduizenden mensen omkomen, dan dat zijn reputatie wordt beschadigd. De geest die bij hem aan het licht komt in zijn gebed, is de geest van de farizeeën, die het ook niet konden uitstaan dat de Heer Jezus at en dronk met tollenaars en zondaars (*Lk 15:2*).

Dit gebed is heel anders dan wat hij in de vis bad (*Jn 2*). Dit keer is het een *aanklacht*. Hij klaagt God aan vanwege Wie Hij is en vanwege Zijn genadig handelen. Hierin schuilt de hoogmoed van Jona. Hij vindt dat hij de wereld beter zou kunnen regeren dan God. Hij vertelt aan God wat hem al die tijd heeft beziggehouden over Hem, en dat dit de reden van zijn vlucht is geweest. Jona maakt zichzelf hier openbaar. Hij, en dat geldt voor de mens in het algemeen, kan de genade die God aan anderen bewijst niet verdragen zolang hij zichzelf nog belangrijk vindt. De mens die vervuld is van zijn eigen belangrijkheid is onbarmhartig en wreed. Hij misgunt niet alleen anderen de genade, maar 'gunt' het hun dat zij omkomen.

Jona doet hier denken aan de oudste zoon in de derde gelijkenis van *Lukas 15*. Hij is zijn geestelijke tweelingbroer. Jona verwijt God dat Hij is zoals Hij werkelijk is, en dat Hij niet overeenkomt met hoe *Jona* vindt dat Hij moet zijn. De karaktertrek die de profeet hier toont, komt onder godsdienstige mensen waarschijnlijk vaker voor dan wij wel vermoeden. Het verklaart hoe het komt dat personen die zich beroemen op hun trouw aan de Schrift, toch leringen handhaven die in duidelijke tegenspraak zijn met wat God van Zichzelf heeft geopenbaard.

Het gesprek dat de HEERE in dit hoofdstuk met Jona aangaat, beluisteren we in *Lukas 15* als het ware opnieuw. Daar zien we de oudste zoon, die de genade misgunt waarmee de vader de jongste zoon weer heeft ontvangen. De vader gaat met de oudste zoon in gesprek om hem te betrekken bij wat zijn vaderhart beweegt. Waarschijnlijk hebben maar weinigen van ons in de gaten wat voor grote plaats ons eigen 'ik' heeft, totdat zich iets voordoet dat onze persoonlijke waardigheid raakt. Op dat ogenblik openbaren we van welke geest we zijn (*vgl. Lk 9:51-56*). Er zit meer van de 'Jonageest' in ons, dan we wel willen toegeven. Het is de norse, bittere afwijzing van het verzoek om zich mee te verheugen over wat God in genade met anderen doet.

God beschikt een wonderboom

De enige keer dat we lezen over de blijdschap van Jona, is wanneer de HEERE een wonderboom beschikt, zodat hij in de schaduw kan zitten (*vers 6*). Zijn blijdschap bereikt niet de hoogte van de blijdschap die er in de hemel is over de bekering van zoveel mensen. Het is een heel zelfzuchtige blijdschap over zijn eigen gemak. Hij verheugt zich meer over zijn gemak dan over de belangen van de mensen die verloren dreigen te gaan. Zijn blijdschap is net zo zelfzuchtig als zijn misnoegen. Het komt niet in hem op hierin een wonder van God te zien, en nog minder om Hem ervoor te danken. Uit de verklaring die God later geeft, blijkt dat Hij Jona met de blijdschap die Hij hem met de wonderboom bereidde, wilde wijzen op Zijn eigen vreugde vanwege de bekering van Ninevé en het sparen van de stad (*verzen 10-11*).

Dan beschikt God een worm die de wonderboom aantast, waardoor hij verdort. Als de zon is opgegaan, voelt Jona pijnlijk het gemis van de schaduwrijke boom. Het wonder van de groei van de boom heeft hem niet dichter bij God gebracht. Hij heeft zich verblijd in het genot ervan. Nu hij dit even snel weer moet missen als hij het gekregen heeft, wendt hij zich wel tot God. Hij doet dat niet om Hem zijn eigen opstandigheid te belijden. In plaats daarvan geeft hij nog een keer te kennen dat het leven voor hem geen zin meer heeft (*verzen 8-9; zie vers 3*).

Egoïsme is een zeer hardnekkig kwaad. Wij zijn niet anders. In ons geval kan het comfort waarmee we onszelf hebben omgeven de functie van een

wonderboom hebben. We zitten heerlijk in de schaduw ervan. Zo helemaal op ons gemak beschouwen we het leven om ons heen met de ideeën die wij over God hebben. Net zoals bij Jona zijn dat gedachten over hoe God *volgens ons* moet zijn en moet handelen, en niet over hoe God werkelijk is. Het kan ook gebeuren dat als onze 'wonderboom' wordt weggenomen, wij daarover verdrietiger zijn dan over het verloren gaan van de mensen om ons heen. Dat gebeurt als wij meer belang stellen in ons eigen gemak dan in de dingen waarin God belang stelt. Als onze belangen niet parallel lopen met die van God, gaan onze gevoelens op en neer met de welvaart en luxe die we genieten of missen.

Opnieuw stelt God aan Jona de vraag of zijn toorn terecht was (*vers 9*). De eerste keer dat Hij dit vroeg, kwam er geen antwoord van de kant van Jona (*vers 4*). Deze keer antwoordt Jona wel. Met grote nadruk zegt hij dat hij terecht vertoornd was. Jona's gedachten en gevoelens waren niet afgestemd op de hemel. Hij was het niet met God eens (*vgl. Hd 10:14*). Hij had als het ware de deur van Ninevé met een knal achter zich dichtgeslagen. Zo boos was hij na het volbrengen van de taak waartoe de HEERE hem ondanks al zijn verzet had gedwongen. God weet dat allemaal. De boosheid van Jona was in de loop van de tijd toegenomen. Dat kwam doordat hij de zonde van bitterheid niet bij zichzelf had geoordeeld. In zulke gevallen overwoekert de bitterheid het hele gevoelsleven. Alles wordt dan bezien en beleefd vanuit deze bitterheid. Het vermogen om te onderscheiden tussen goed en kwaad – want dat is waar God naar vraagt – is verdwenen.

Zou Ik dan Ninevé niet sparen?

Dan verklaart God waarom Hij voor zo'n snelgroeiende boom had gezorgd. Als het een langzaam groeiende boom was geweest, had Jona met veel geduld de boom moeten verzorgen en regelmatig water moeten geven. Maar Jona had zich geen enkele moeite hoeven te getroosten voor de groei van de boom. Hij had er geen persoonlijke relatie mee. Hij had er alleen om zo te zeggen een *zakelijke* relatie mee. Maar God heeft met de inwoners van Ninevé wel een persoonlijke relatie, dat wil zeggen dat zij schepselen van Hem zijn. Hij heeft hen door Jona laten waarschuwen. Alleen met mensen die in de hel zijn, heeft God geen enkele relatie meer.

De les is dat we meer belangstelling kunnen hebben voor ons eigen gemak, dat ons zomaar in de schoot is gevallen en waarvoor we nauwelijks moeite hebben gedaan, dan voor de nood van talloze verloren zielen aan wie God voortdurend aandacht besteedt om hen tot bekering te leiden. Het gaat om Zijn schepselen, die in de duisternis leven en zullen sterven, tenzij zij worden bekendgemaakt met de Heiland. Jona had uit egoïstische motieven medelijden met de boom, die een levensduur van één dag had. Maar hij

kende geen medelijden met alleen al honderdtwintigduizend onsterfelijke, kostbare zielen van kinderen. Daarom: Weg met alle trots en eigen belangrijkheid! Met de apostel Paulus, die zijn eigen belangen volledig had opgegeven, moeten we leren zeggen: *“Ook al ben ik niets”* (2Ko 12:11).

De woorden die God spreekt, met de nadruk op ‘Ik’ (*“Zou Ík”*), wijzen op Hemzelf in Zijn grote barmhartigheid. Hij is met ontferming bewogen. We zien Gods ontferming in de Heer Jezus in *Mattheüs 9:36* ten aanzien van de geestelijke nood van het volk, en in *Mattheüs 14:15* ten aanzien van hun lichamelijke nood. In Ninevé zijn meer dan honderdtwintigduizend mensen, die het onderscheid niet kennen tussen hun rechter- en hun linkerhand, kinderen dus.

Heeft de koning van Ninevé wel geweten *hoeveel* kinderen er waren? De HEERE weet het precies. Het maakt duidelijk dat Hij ook in de heidenwereld de kinderen niet laat sterven om de zonden van de ouders (*Dt 24:16*). God is bewogen over het lot van kinderen, zij gaan Hem ter harte.

Het boek sluit af met deze vraag van de HEERE. *Hij* heeft het laatste woord (*vers 11*). Het abrupte einde van het boek Jona maakt de inhoud en de lessen ervan des te indrukwekkender. Door dit abrupte einde blijft de vraag naklinken. De vraag gaat over de barmhartigheid en de genade van God. De vraag wordt aan *Jona* gesteld. De profeet had daarover al nagedacht en het had zijn eigenbelang blootgelegd (*Jn 4:2*). We hebben dit in zijn boek gezien. God wil dat hij daar opnieuw over gaat nadenken, dat is een bewijs van Zijn genade.

Deze vraag komt ook tot ons. Hebben wij onszelf herkend in de spiegel die ons in Jona wordt voorgehouden? Misschien zijn ook wij verkeerd omgegaan met de liefde, genade en barmhartigheid van God. Het is goed en nodig daarvan steeds weer en steeds dieper onder de indruk te komen. Het antwoord van Jona op de vraag die God hem stelde, wordt niet vermeld in de Schrift. De rechterstoel van Christus zal zijn reactie erop duidelijk maken, evenals die van ons.

Gebed: ‘Heer, geef dat ik van het voorbeeld van Jona heb geleerd en dat ik meer mag gaan handelen vanuit de gemeenschap met U, van Wie ik weet en ook heb ervaren dat U een genadig en barmhartig God bent, lankmoedig, groot van goedertierenheid en berouw hebbend over het kwaad.’